

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри туризму та
країнознавства

Протокол №__ від “_____” 2019 р.

Зав. кафедри

Г.О. Горіна

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Ступінь: бакалавр

Кількість кредитів ECTS 5

Розробник: Богатирьова Г.А.
доцент кафедри туризму та
країнознавства, к.п.н., доцент

2019 – 2020 навчальний рік

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "Туризм")	Обов'язкова для студентів напрямку підготовки 242 «Туризм»
Семестр (осінній / весняний)	осінній
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	2
Лекції, годин	34
Практичні / семінарські, годин	16
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	100
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	2,9
самостійної роботи студента	5
Вид контролю	екзамен

2. Програма дисципліни

Ціль – формування професійних компетентностей щодо комплексу основних понять, що складають основу екскурсійної діяльності та базових практичних навичок необхідних для практики екскурсійного обслуговування.

Завдання: набути практичні навички по оволодінню основних прийомів створення екскурсій; сформувати уявлення про цикл робіт по виготовленню створенню та просуванню, регулюванню екскурсійних програм, особливості різних видів екскурсійного обслуговування.

Предмет: вивчення методики створення та проведення екскурсій, особливостей організації екскурсійного обслуговування туристів.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Теоретичні основи організації екскурсійної діяльності

Тема 2. Екскурсія та її сутність

Тема 3. Історія розвитку екскурсійної діяльності. Зародження екскурсійної діяльності на українських землях (друга половина XIX – поч. XX ст.)

Тема 4. Класифікація екскурсій

Тема 5. Основи екскурсійної методики. Екскурсія як процес пізнання

Тема 6. Методика підготовки екскурсії. Організація та зміст процесу розробки нової екскурсії

Тема 7. Методика та техніка проведення екскурсії. Призначення методики проведення екскурсії

Тема 8. Професійна майстерність екскурсовода

Тема 9. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування. Суть, основа та принципи диференційованого підходу

Тема 10. Управління екскурсійною діяльністю в ринкових умовах

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Історія та сучасний стан екскурсознавства як туризмознавчої дисципліни					
Тема 1. Теоретичні основи організації екскурсійної діяльності	10	2	-	-	8
Тема 2. Екскурсія та її сутність	12	4	-	-	8
Тема 3. Історія розвитку екскурсійної діяльності. Зародження екскурсійної діяльності на українських землях (друга половина XIX – поч. XX ст.)	12	4	2	-	6
Тема 4. Історія розвитку екскурсійної діяльності. Зародження екскурсійної діяльності на українських землях (друга половина XIX – поч. XX ст.)	8	2	-	-	6
Тема 5. Класифікація екскурсій	12	2	2	-	8
Разом за змістовим модулем 1	54	14	4	-	36
Змістовий модуль 2. Екскурсія та її сутність					
Тема 6. Основи екскурсійної методики. Екскурсія як процес пізнання	15	4	1	-	10
Тема 7. Методика підготовки екскурсії. Організація та зміст процесу розробки нової екскурсії	17	4	1	-	12
Тема 8. Методика та техніка проведення екскурсії. Призначення методики проведення екскурсії	13	2	1	-	10
Тема 9. Методика та техніка проведення екскурсії. Призначення методики проведення екскурсії	9	2	1	-	6
Тема 10. Професійна майстерність екскурсовода	9	2	2	-	5
Тема 11. Професійна майстерність екскурсовода	9	2	2	-	5
Тема 12. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування. Суть, основа та принципи диференційованого підходу	14	2	2	-	10
Тема 13. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування. Суть,	14	2	2	-	10

основа та принципи диференційованого підходу					
Разом за змістовим модулем 2	96	20	12	-	64
Усього годин	150	34	16	-	100

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар – дискусія Історія розвитку екскурсійної діяльності. Зародження екскурсійної діяльності на українських землях (друга половина XIX – поч. XX ст.)	2
2	Семінар – розгорнута бесіда Класифікація екскурсій	2
3	Семінар – обговорення Основи екскурсійної методики. Екскурсія як процес пізнання	1
4	Семінар – дискусія Структура методики екскурсійної роботи	1
5	Семінар-дискусія Технологія підготовки інноваційного екскурсійного продукту	1
6	Семінар запитань і відповідей Система професійної підготовки та підвищення кваліфікації екскурсоводів	1
7	Семінар – тренінг Професійні знання, вміння та навички екскурсовода	2
8	Семінар-тренінг Професійна майстерність екскурсовода	2
9	Семінар-тренінг Екскурсійний етикет	2
10	Семінар – запитань і відповідей Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування. Суть, основа та принципи диференційованого підходу	2
Всього		16

5. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.
2. Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою.
3. Добір інформації щодо висвітлення проблемних питань теми.
4. Підготовка мультимедійних презентацій.
5. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Історія та сучасний стан екскурсознавства як туристознавчої дисципліни			
Тема 1. Теоретичні основи організації екскурсійної діяльності	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Види туристсько-екскурсійних організацій; стан туристичної індустрії в Україні; функції туризму; взаємодія UNWTO з іншими організаціями; класифікація туристських організацій; нормативно-правові та законодавчі акти України в області туризму. Джерела [1, 2, 5 - 9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей, розв'язання ситуаційних завдань
Тема 2. Екскурсія та її сутність	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Поняття туристичної послуги, її соціально-економічна характеристика; функції туризму в суспільстві: оздоровча (рекреаційна), виховна, політична, економічна, екологічна, холістична, господарсько-економічна функція туризму; екскурсійна теорія в діяльності підприємств туризму. 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Тема 3-4. Історія розвитку екскурсійної діяльності. Зародження екскурсійної діяльності на українських землях (друга половина XIX – поч. XX ст.)	12	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Зовнішні та внутрішні умови та фактори розвитку туризму; сутність екскурсійної методики щодо надання послуг; туристичний продукт та його складові: туристичні послуги, туристичні товари, антропологічні умови та ресурси; специфічні особливості туристичного продукту як товару; екскурсійна практика в розвитку теорії екскурсознавства. Джерело [1, 2, 4, 5, 9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Тема 5. Класифікація екскурсій	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: види туристичних послуг та їх функціональна класифікація; функціональні напрямки роботи з організації надання екскурсійних послуг в туристичних підприємствах; сутність екскурсійного менеджменту; основні види туристичних та екскурсійних підприємств; сутність екскурсійної діяльності; вплив екскурсійного обслуговування на види та форми туризму; еволюція поняття «екскурсія». Джерело [1, 4, 5, 9, 11]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень розв'язання ситуаційних завдань
Разом змістовий модуль 1	36		
Змістовий модуль 2. Екскурсія та її сутність			
Тема 6. Основи екскурсійної методики. Екскурсія	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: схема і завдання екскурсійного процесу; основні функції екскурсії;	Тестування, фронтальне та індивідуальне

як процес пізнання		екскурсійний метод: його особливості; класифікаційні ознаки екскурсій; особливості проведення тематичних екскурсій; сутність методики оцінки екскурсійних об'єктів; характеристика трьох основних етапів підготовки екскурсії. Джерело [1 – 6, 10 - 13]. 2. Самотестування.	опитування, розв'язання практичних завдань
Тема 7. Структура методики екскурсійної роботи	12	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: особливості проведення тематичних екскурсій; сутність методики оцінки екскурсійних об'єктів; характеристика трьох основних етапів підготовки екскурсії; класифікація екскурсійних методичних прийомів; сутність екскурсійного показу; вимоги щодо умов для показу; методичні прийоми показу; розповідь на екскурсіях; основні методичні прийоми розповіді; техніка ведення екскурсії. Джерело [1, 5, 9 - 11]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань розв'язання ситуаційних завдань
Тема 8. Технологія підготовки інноваційного екскурсійного продукту	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Класифікація об'єктів, критерії їх оцінки. Підготовка картки (паспорту) об'єкту. Розробка та складання маршруту екскурсії. Об'їзд (обхід) маршруту, складання його картосхеми. Написання контрольного тексту екскурсії. Комплектування «портфелю екскурсовода». Відбір методичних прийомів проведення екскурсії. Визначення техніки проведення екскурсії. Складання методичної розробки. Укладання документації екскурсії (технологічної карти, таблицю екскурсії). Індивідуальний текст екскурсії, його особливості. Структура тексту. Затвердження екскурсії і впровадження її у сферу екскурсійного обслуговування. Джерело [1, 2, 11]. 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань розв'язання ситуаційних завдань
Тема 9. Система професійної підготовки та підвищення кваліфікації екскурсоводів	6	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Виникнення професії «екскурсовод»: вітчизняний та зарубіжний досвід. Престижність професії. Система професійної підготовки та підвищення кваліфікації екскурсоводів. Джерело [1, 2, 11]. 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Тема 10-11. Професійні знання, вміння та навички екскурсовода	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: вимоги до екскурсовода; режисерські і акторські уміння екскурсовода; культура мовлення екскурсовода; компоненти діяльності екскурсовода; прийоми техніки ведення екскурсії. Джерело [1, 2, 11]. 2. Самотестування. 3. Розробка проекту нової екскурсії	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань, перевірка зібраної інформації
Тема 12. Екскурсійний етикет	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Екскурсійний етикет. Фактори, що впливають на екскурсійну майстерність. Шляхи удосконалення екскурсійної майстерності. Джерело [1, 4, 6, 14]. 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань, перевірка зібраної інформації

Тема 13. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування. Суть, основа та принципи диференційованого підходу	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: принципи диференційованого підходу до екскурсійного обслуговування; індивідуальний текст екскурсії; спеціалізована термінологія по туристсько-екскурсійній тематиці; специфічні особливості туристичного продукту як товару; нормативна база і стандарти, які регулюють надання екскурсійних послуг в Україні. Джерело [1, 2, 10]. 2. Самотестування. 3. Складання методичної розробки екскурсії	Тестування, розв'язання практичних ситуаційних завдань
Разом змістовий модуль 2	64		
Разом	100		

екскурсії; використовувати методичні прийоми показу; скласти індивідуальний текст екскурсії.											
9. Уміння використовувати принципи диференційованого підходу до екскурсійного обслуговування; спеціалізовану термінологію по туристсько-екскурсійній тематиці.									+		
10. Уміння працювати з архівними матеріалами й різними джерелами інформації; різнобічною тематикою асортименту екскурсійного процесу; використовувати навички спілкування; скласти договір на екскурсійне обслуговування								+			
11. Здатність аналізувати та оцінювати екскурсійні об'єкти регіону; здатність до образного мислення, аналізу, розуміння психології екскурсанта.									+		

8. Методи викладання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: впродовж семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів).

Оцінювання студентів протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання, задачі	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Сума балів
Змістовий модуль 1						

Тема 1	2	1		1		4
Тема 2	1	2	1			6
Тема 3	2	1	1	1		6
Тема 4	1	1	1	1	5	9
Тема 5	1	1		1		
Разом змістовий модуль 1	7	6	3	4	5	25
Змістовий модуль 2						
Тема 1	1		1	1		3
Тема 2	1		1	1		3
Тема 3	1	1	1			3
Тема 4		1	1	1		3
Тема 5	1	1		1		3
Тема 6	1		1		5	7
Тема 7	1	1		1		3
Разом змістовий модуль 2	6	4	5	5	5	25
Разом						50

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	
60-69	E	3, «задовільно»
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Індивідуальні завдання.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Базова

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18 листопада 2003 р. № 1282 // Урядовий кур'єр. 2003. 25 груд. (№ 244) С. 15-19.
2. Козловський Є. В. Правове регулювання туристичної діяльності: [навч. посіб.] / Є. В. Козловський. К. : Центр учбової літератури, 2015. 295 с.
3. Мальська М.П. Туристичний бізнес: теорія та практика: [навч. пос.] / М. П. Мальська, В.В. Худо. К. : Центр учбової літератури, 2007. 424 с.
4. Туристичне країнознавство. Європа: [навч. посіб.] / М.П. Мальська, М. З. Гамкало, О. Ю. Бордун. К. : ЦУЛ, 2009. 224 с.
5. Організація екскурсійної діяльності. Опорний конспект лекцій / укл. О. О. Каролоп. К. : Видавничий центр КНТЕУ. 2002. 45 с.
6. Психологія туризму: [навч. посіб.] / О.П. Крупський, О.В. Шевяков, О. М. Ярошкевич, Н. О. Євдокимова. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2015. 194 с.
7. Редько В.Є. Аналіз діяльності підприємств туризму: [навч. посіб.] / В.Є. Редько, К.А. Панасюк. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2015. 242 с.
8. Савина Н.В. Экскурсоведение : учебн. пособ. / Н.В. Савина, З. М. Горбылева. Мн. : БГЭУ, 2004. 335 с.
9. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності: [підручник] / За ред. В. Ф. Орлова / Т.Г. Сокол. К.: Грамота, 2009. 264 с.
10. Туризм України: економічні та організаційні механізми розвитку. Тернопіль, «Терно-граф». 2008 976 с.
11. Тягунова Н.М. Основи організації туристичного бізнесу. Кредитно-модульний курс: [навч. посібник] / Н.М. Тягунова. К. : Центр учбової літератури, 2014. 130 с.
12. Федорченко В.Х. Туристський словник-довідник: [навч. посіб.] / В. Х. Федорченко, І.М. Мініч. К. : Дніпро, 2000. 54 с.
13. Холлоуей Дж.К. Туристический бизнес: пер. с англ. изд. / Дж. К. Холлоуей, Н.Тейлор. К. : Знання, 2007. 798 с. Чагайда І. М. Екскурсознавство : навчальний посібник / І.М. Чагайда, С.В. Грибакова. К. : «Кондор», 2004. 204 с.
14. Чорненька Н. Організація туристичної індустрії: [навч. посіб.] / Н. Чорненька. К. : Центр учбової літератури, 2008. 388 с.

Допоміжна

1. Агафонова Л.Г. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: Ціноутворення, конкуренція, державне регулювання: [навч. посіб.] / Л. Г. Агафонова, О. Є. Агафонова. К. : Знання України, 2002. 358 с.
2. Гаагская декларация по туризму. Конкретные выводы и рекомендации. Приложение к Гаагской декларации по туризму от 14 апреля 1989 г. // Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: [Зб. нормат. актів] / За ред. В. К. Федорченка. К. : Юрінком Інтер, 2002. 640 с.
3. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу: [навч. посіб.] / Л. П. Дядечко. Донецьк: ДонДУЕТ, 2006. 224 с.
4. Енциклопедичний словник-довідник з туризму / Укл.: В.А. Смолій, В. К. Федорченко, В.І. Цибух. К. : Вид. Дім «Слово», 2006. 372 с.
5. Жукова М.А. Менеджмент в туристическом бизнесе: [учебное пособие] / М. А. Жукова. М. : КНОРУС, 2005. 192 с.
6. Закон України «Про туризм». К., Урядовий кур'єр, 1995. 40 с.
7. Михайліченко Г.І. Практика організації туристичних подорожей: [навч. посіб.] / Г.І. Михайліченко. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2003. 156 с.
8. Омельченко Б.Ф. Экскурсионное общение: Познание, воспитание, отдых / Б. Ф. Омельченко. М. : Наука, 1991. 120 с.
9. Основи туристичного бізнесу: [навч. посібник] / М.П. Мальська, В. В. Худо, В. І. Цибух. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 272 с.
10. Федорченко В.К. Історія екскурсійної діяльності в Україні : [навч. посібн.] / В.К. Федорченко, О.М. Костюкова, Т.А. Дьорови та ін. К. : "Кондор". 2004. 166 с.

Інформаційні ресурси

1. Понимание туризма: Базовый глоссарий [Електронний ресурс] – Режим доступу:http://www.unwto.org/pdf/Understanding_Tourism-BasicGlossary_RU.pdf
2. [World Tourism Organization UNWTO](http://www.unwto.org/): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.unwto.org/>
3. International Recommendations for Tourism Statistics 2008 (IRTS 2008): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://statistics.unwto.org/en/content/conceptual-framework-tourism-statistics-international-recommendations-tourism-statistics-200>
4. Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework (TSA:RMF 2008): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://statistics.unwto.org/en/content/conceptual-framework-tsa-tourism-satellite-account-recommended-methodological-framework-tsar>
5. Державне агентство з туризму та курортів: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua/ua/>
6. Заячківська Г. А. Основні засади сталого розвитку туризму в Україні [Електронний ресурс] / Г. А. Заячківська // Качество экономического развития: глобальные и локальные аспекты: науч.-практ. конф., 2011. – Режим доступа : http://tourlib.net/statti_ukr/zayachkovska3.htm.

7. Зима А. Г. Развитие международного туризма [Электронный ресурс] / А. Г. Зима // Економіка розвитку. – 2011. – № 4(60). – С. 19–22. – Режим доступа : http://tourlib.net/statti_tourism/zima2.htm.